

bölcsész kari lap

BÖLCSE

I.évfolyam 2.szám, 1996 március 27.

Kiadja: a JATE BTK Hallgatói Önkormányzata

BÖLCSÉSzsIRATÓ

Csalódott arcú bölcsészek keringtek március hatodikán és hetedikén a JATE-aulában. Állásbörze volt, amúgy igen jelesen megszervezve. Csinos rendezőhölgyek nyomtak kezükbe színes prospektust, s mutatták meg, merre vannak a fogasok. A lehangoltságot a beteljesületlen vágyak okozták.

Azt persze naivitás lett volna válni, hogy a megjelent cégek képviselői piaci kofák módjára versenyeznek majd a kegyeikért. Már csak azért is, hisz -mondhatni: nomen est omen- az Állásbörzét a Közgazdász Hallgatók Egyesülete és a Prudentia Alapítvány szervezte, utóbbinak titkára Skultéty Tamás, a TTK HÖK elnöke. Nem remélhettek hát a bétékások sokat- de tán a semminél mégis többet. Hogy ez a „több” aztán sokkal közelebb állt a semmihez, mint a sokhoz, arról -valljuk meg- nem a szervezők tehettek. Hanem a piac ordas törvényei, a fogyasztói társadalom igényeinek kiszolgálása meg ilyenek. Ez végsősorban annyit tesz, hogy Kosztolányinkkal és Napóleonunkkal, népi motívumainkkal és nyelvrokonainkkal, felhalmozott humán tudásunkkal két helyre mehetünk: Platónnal az ideák világába (ahol a part szakad s a kurtafarkú malac túr) és személyügyi asszisztensnek az Egri Dohánygyárba. Utóbbi volt ugyanis az egyetlen állásajánlat, ahol

nem volt feltétel semmilyen közgazdasági, menedzseri vagy reális előképzettség. Csak nyelvtudás. Bár a csak-ot nyugodt szívvel idézőjelbe rakhatnám, gondolván a nem nyelvszakosoknak nyújtott folyamatos és igen magas színvonalú nyelvtanításra, hála annak a magaságos Idegennyelvi Lektorátusnak. (Egyébiránt a cégeknek kb. fele valamilyen pályakezdő mérnököt kerestek, ami azért érdekes, mert a nagy egyetemi városok közül tán egyedül Szegeden nincs mérnökképzés, nincs műszaki főiskola, sem ilyenirányú egyetem.)

Talán a szervezők is érezték ezt az egyodalúságot, nem tudom, de tény, hogy az információs pultra két számítógép volt állítva, képernyőiken álláshirdetések sorjázta, tanári állások is. Bölcsészvizgasztalóként nem volt túl hatásos az 10-15 állás, ami Csongrád megyéből összegyűlt. Még akkor sem, ha a jövőben - az ígéretek szerint egyre bővülő listával - folyamatosan figyelemmel kísérhetjük ezeket a hirdetéseket a HÖK-irodán, miként a kiadó alberteket nyáron. Ugyanis a rendezvény végkicsengését ez a praktikus gesztus sem tudta megváltoztatni.

Hogy tudniillik rajtunk, bölcsészekén már egy állásbörze sem segít.

-eszel-

MENNYIT ÉR AZ EGYSZAKOS?

- avagy a tanulmányi alapú tandíjmentességi pályázat tanulságairól -

Ha az ember (pláne ha HÖKös) olyan pályázatot ír ki, amely pályázat alapfeltételének (jelen esetben legalább 4.00-ás átlag) sok, mondhatni túl sok hallgató felel meg, akkor annak az embernek (pláne ha HÖKös) számolnia kell azzal, hogy népszerűségi görbéje -nem a gravitáció miatt - lefelé fog zuhanni. Mert ugyebár pályázott 1466 virtuális hallgató nappali tagozaton, 77 virtuális hallgató levelező tagozaton (kb. 900 tényleges hallgató), és az összes kiosztható tandíjmentesség mindössze 240. (Virtuális hallgató = szakonként nyilvántartott hallgató, azaz pl. egy magyar-történelem szakos bölcsész kettő virtuális hallgatónak felel meg.) Az első ránézésre megállapítható, hogy több az olyan pályázó, aki nem részesül e privilégiumban, mint az, aki igen. Ez önmagában még nem baj. A nagyobb baj az, hogy túl sokan voltak túl biztosak abban, hogy kapni is fognak. (Ez bizonyos fokig érthető, főleg az előző félév tapasztalatai alapján.) Vegyük először az egyszakos, tanárszakos, kitűnő tanulmányi átlageredményt felmutató hallgatókat. Közülük senki sem nyert tandíjmentességet. Pedig ők (is) a maximumot teljesítették. De be kell látni, hogy a bölcsészkaron egy egyszakos kitűnő nem ér annyit, hogy az alapján a kar legjobb 8%-a közé soroltasson. Már csak azért sem, mert a nappali tagozaton az előző félévben 405 olyan hallgató volt, aki valamelyik szakján 5.00-ás átlagot produkált. Ez a kar hallgatói összlétszámának mintegy 15-20%-át teszi ki. Elhangzott egy olyan javaslat, miszerint az egyszakosoknál vegyük figyelembe, hogy hány jegyük van. Az ötlet jó, csak nehezen kivitelezhető. Ugyanis mindössze egy hetünk van arra, hogy az adatlapon szereplő adatokat ellenőrizzük, és a pályázatokat elbíráljuk.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a javaslatot teljesen elvessük. Az „ellenzék” is kimutatta foga fehérét, azaz azok a bölcsészek, akiknek a tanulmányi eredményük gyengébb, viszont kimagasló tudományos munkát végeznek. Azonban engedjék már meg, hogy 4.00-ás átlagra, 2-es szigorlattal ne kapjon senki tanulmányi alapon mentességet, mert hát mégiscsak egyetem az, ahova járunk. Miattuk lett a pontrendszer olyan amilyen. Nem mondom, hogy jó a rendszer, azt se, hogy rossz. De azt mindenféleképpen el kell ismerni, hogy a BTK-n a jogi kar és a TTK módszere nem valósítható meg. Annál azért „tudományosabb” a kar, hogy csak a tanulmányi átlagot vegyük figyelembe (lásd ÁJTK), annyian viszont nem végeznek minőségi tudományos munkát, hogy kizárólag az lehessen a mentesség feltétele (lásd nagyjából a TTK). A megoldás valahol a kettő között van. Mi ezt egy objektív pontrendszer megvalósításában láttuk (és a tapasztalatok alapján továbbra is látjuk). Egy rendszerről viszont csak akkor lehet tudni, hogy működőképes-e, ha már kipróbálták. A tesztre az előző félévben került volna sor, ám a túl kevés pályázat nem tette ezt lehetővé. A „megmérettetés” így februárra maradt. Vannak hibák, olyan problémák, amelyekkel előre nem számolhattunk, de mi úgy érezzük, hogy a rendszer legalább 90%-ban jó. A legnagyobb hibája talán az, hogy mindössze 8%-kal dolgozik.

Lehet, hogy a módosításokra nem lesz szükség — ki tudja mit talál ki szeretett minisztériumunk és kormányunk (differenciált tandíjrendszer?) — és az egész TAKIT-szabályzatot eltehetjük jobb (vagy rosszabb?) időkre. Majd meglátjuk.

Szeverényi SaSa Sándor

bölCSŐD

Ünnep nekünk - s nélkülünk

Ünnepelni sokféleképpen lehet. Tiszteletet kifejezni úgyszintén. Az ünnep lehetőség arra is, hogy magamba nézzek - hogy feldíszítsem magam kívül-belül.

Az idei március 15-e - legalábbis a Kulturális Titkárság szervezésében - egy felhívás volt arra, hogy magunk köré nézzünk. Hogy lássuk, miféle tehetségek dolgoznak az egyetemünkön. Azaz ez volt az a nap, amikor formába öntve láthattuk (volna) a különböző szellemi, művészeti csoportok munkáját. A trikolór színeiben pompázó plakátok színesebbnél színesebbnek ígérkező programokra invitáltak. Am a márciusi ifjak életkorába érkező egyetemisták valahogy elfelejtettek ünnepelni. Bár az is lehet, hogy csak más módot választottak ennek kifejezésére.

Péntek délelőtt, tíz óra. A JATE auláját mintegy 10-12 egyetemista, néhány tanár és szervező töltötte meg. „Zűfolásig”. A műsoron: irodalmi összeállítás március 15-e alkalmából Müller Júlia és Janik László közreműködésével.

Ismert versek füzére csengett fülünkbe, hol forrongó, lázadó hangnemben, hol kissé visszafojtva, fogadkozva, hogy „a magyar név megint szép lesz”. Akár a tenger hullámai, amint csapkodják a partot, úgy nőtt és apadt a forradalmi hangulat a művészek hangjában. „Szörnyű idők” - sóhajtotta Müller Júlia, de Janik még biztatta („Európa csendes, újra csendes”). Müller Júlia válasza kételkedőn: „de szabadságát nem ovtá ki”! Ám, végigtekintve az üres széksorokon, a többértelmű lecsengés mégiscsak ez: „Európa csendes”!

A felcsendülő himnusz hangjaira mindnyájan egyes érzésekkel, egy kicsit tétován álltunk fel. A szavak tengere még tovább hömpölygött néhányunkban, míg az utolsó ütemeket szét nem zúzta a Dorozsmai Tűzoltózenekar, amelynek pattogó dobpergése éppen a műsor végére volt időzítve.

Így kezdődött egy ünnep, jórészt nekünk szervezve. Őszintén sajnálom azokat, akik esetleg már nem értek be a JATE-aulába.

- nA -

„Bölcsésznapok”

Hát ilyen is volt?

Olyan igazi, nagy, vetélkedős, őrült, hiper-szuper bölcsészbuli, amely városi eseménynek számított?

-1980 volt, tavasz, és mi minden energiánkat a választási hadjáratba fektettük - meséli *Kokas Károly*, az egykori diákdékán, akinek neve még most is fenn ékeskedik nagy kék betűkkel a BTK-ra vivő utcák mentén. De fura is ez! Az elfoglalt, komoly tanár úr, aki a JATE Központi Könyvtárában dolgozik, és most itt ül és egyetemi élményeiről mesél. -A 80'-as években azért már sok mindent lehetett, az ideológiai és egyéb dolgokat nem kellett olyan véresen komolyan venni: a gondolkodásunkban erősen jelen volt az ironia. Akkoriban volt épp a nemtudomhányadik pártkongresszus - ezt is nagyszerűen ki lehetett cikizni. Mi, másodévesek a választási kampányunkban meghirdettük a demokráciát, „ami a népuralom erőszakos bevezetését” jelentette. Engem, mint római imperátort, tógásan-babérkoszorúsán, hónom alatt egy óriási kakassal hordoztak végig a városon.

-„Hordoztak”?

-Ugyanis diadalszekéren mentünk, amely elé oroszlánok voltak fogva: négy haverom, a nyakukban „oroszlán” feliratú táblával. Mögöttem népes díszkíséret vonult: fekete bajuszos, sötét napszemüveges maffiózókülsejű egyének, utánuk meg egy sereg bőrkabátos, ávósnak öltözött alak. Volt egy nagy kortesbeszéd, amit a túlsúfolt Aud. Max-ban mondtam el, olyan tömeg előtt, hogy egy gombostűt sem lehetett leejteni. Az egész tulajdonképpen a pártállam szellemét árasztotta. A beszéd poénos részeinél mindig fölklúszott hátulról egy tábla: „Taps”, meg „Derültség” felirattal, - ahogy a korabeli, pártkongresszusokról szóló újságcikkek az egyes elvtársak felszólalásait

Olyan, ahol a választási kampányban harc folyt a hallgatók kegyeiért, óriásplakátokkal, összefűjkodott falakkal, kortesbeszédekkel, hogy ki legyen a diákdékán?

Olyan, amelyben mindenki benne volt, aki élt és mozgott: grandiózus, minden képzeletet felülmúló, hihetetlen banzáj?

Bölcsészhet vagyis BÖLHE? Talán nem is létezett.

DÉMOKRATÚRA, OROSZLÁNFOGAT, TRICIKLIHALOM

kommentálták. Maga a beszéd úgy volt felépítve, hogy váltakoztak a humoros és a drámai részek. A körben helyet foglaló „testvéri országok delegációi”, tolmácsolókkal a fülükben hallgatták, és a fordítás hosszúsága miatt mindig öt perccel később röhögtek, amikor már a drámai rész volt soron. Volt egy jó kis poén: egy emberünket beültettünk a közönség soraiba, hogy az én nagy, hangzatos, demokráciát propagáló szónoklatom közben kiabálják be: „Mi csak egyszerű demokráciát akarunk!” Erre azután két bőrkabátos odamegy majd hozzá, megfogják és kivágják az ablakon. Nagy csörömpölés, recsegés-ropogás: a hallgatóság meg is riadt kicsit, mert nem tudták, hogy lent az ablak alatt felállítottunk egy gumiszőnyeget, és így az illetőnek semmi baja sem lett. Következő nap volt a cserépszavazás, fekete-fehér kavi-csokkal, mint a régi görögök.

-Nagy győzelem volt?

-Óriási. Emlékszem, olyan vetélytársam volt, mint *Kordé Zoltán* tanár úr, aki most a középkori egyetemes történelmi tanszéken tanít: ő volt a harmadévesek jelöltje.

-A tanárok mit szoltak hozzá?

-A BÖLHE-hez? Voltak lelkes támogatóink, akik belementek a játékba, mint *Keserő Bálint professzor* például. Egyébként a diákdékán, vagyis az én megválasztásom után megfordult minden: a tanárok jöttek hozzám kérésekkel, panaszokkal, stb., ahogy a valódi dékánhoz a hallgatói.

Először is háromnegyedórát vártam őket. Csak a tudósítások jöttek egymás után, hogy „a dékán úr most kel fel”, „most borotválkozik”, „most reggelizik”; míg végül fehér mercésszel megérkezett személyem.

-Hallottam, hogy volt valami ügy a rendőrséggel is.

-Igen, volt egy kis beavatkozás a részükről. Két plakátot kifogásoltak, amiket a Kárász utcán raktunk ki éjszaka óriási méretben, az egyiket „Vörös jelek a Kárász útján” szöveggel, a másikat pedig ezzel a rigmussal: „Érted harcol Carter s Brezsnyev, a választást te nyered meg!” Ez utóbbiért dorgálást is kaptunk, azzal, hogy hogyan merjük ilyen komolytalan dologra felhasználni Brezsnyev és Carter elvtársak nevét? Aztán, emlékszem, valaki kitalálta,

hogyan engem, a diktátort legyezni kell, és ezért páran összeszedtek valahonnan az éjszaka közepén egy marha nagy ágat. Az illetőket persze rögtön lekapcsolta a rendőrség (!), és úgy ahogy voltak, ágastul-mindenestül bevitték őket az őrszobára.

-És milyen volt a másnapi vetélkedő?

-Hű, hát ez egy nagy non stop buli volt, csupa hajmeresztő örültséggel. Emlékszem, az egyik feladat az volt, hogy a csapatok gyűjtsenek össze minél több háromkerekű biciklit éjjel három óraker. A halom csak nőtt, növekedett: reggelre már hihetetlen mennyiség tornyosult belőlük a BTK előtt. A baj csak az volt, hogy senki nem jegyezte meg, hogy melyiket honnan szerezték, így aztán még két hét múlva is aggódó apukák és anyukák lepték el az Ady teret a gyerek bringáját keresve.

De volt egy csomó más vetélkedő is akkoriban, ilyenek, mint a JATE VESE vagy a DISNO - nem tudom, meg vannak-e még - és nagyon sok feladat ide-oda vándorolt köztük. *Almás Tibor* a történelem tanszéken, ő is tud egy-két érdekes dolgot. Keresse meg, ő volt az egyik fő szervező...

* * *

-Az 1980-as BÖLHÉ-ről mi jut eszébe, tanár úr?

-Nagyon összejött akkor ez az évfolyam, többek közt ezért is emlékszem ennyire rá. Addig is voltak csoportok, ismertük is egymást, de valahogy elszigeteltebbek voltunk. Ez volt az az esemény, ami úgy igazán összerázott bennünket. Magáról a Kokas győzelméről nem sokat tudok mondani, mert én akkor beteg lettem, de mint kortes, részt vettem a dologban.

-Kik voltak a fő szervezők?

-A magot a magyar-törisek jelentették, két csoport, akik mellé még jött a saját baráti körük. A Móra kollégiumban - az volt a központ - dolgozott a banda nagy része: az egyik lányszobában a plakátokat írták-rajzolták, és

lent az alagsorban működött a versíró-beszédgyártó „team”. A terveink jóval nagyobbak voltak, mint ahogy a végén megvalósultak - pedig az sem volt semmi. Többek közt elmentünk tárgyalni a reptérre, hogy röplapokat szórattassunk mindenféle agitáló szöveggel, és hogy egy repülőgép kússzon be valahogy az Aradi vértanúk tere fölé, - onnan indultak a választásban résztvevő évfolyamok - és húzzon egy nagy „Kokas” feliratot. Ezt azonban Ferihegyről - onnan kellett engedélyt kérni - megtiltották. Vagy például én beszéltem a városgazdálkodási vállalat embe-reivel olyan autóért, amilyennel a magas neonokon szokták kicserélni a világitást, hogy annak kosarában szállítsuk a Kokast a bölcsész karra. De aztán ez nem jött össze.

-És mennyi ideig tartott mindent előkészíteni?

-Egy olyan jó egyhetes-kéthetes munka volt. Órákról ilyenkor lehetett lógni, főleg az engedékenyebb oktatóknál. Éjszaka ment a plakátragasztás, a város összes létező helyén nagy „Kokas” feliratok virítottak: még a 17-es buszok sofőrjeivel is beszélünk, hogy az érintett napokon szám helyett egy „Kakas”-emléma legyen az ablakban.

-Honnan volt a rendezvényre pénz?

-Az az igazság, hogy nem volt nagyon költséges. Különbösen is kaptunk rá KISZ-támogatást, évfolyamonként 500 forintot - ez fejenként 5 - szóval óriási összeget. Egy része neolux festékre ment el - néhány helyen még ma is megvannak a nyomai, itt az Ady téren is, de nem mondom meg, melyikünk festette, nehogy így utólag megbírságotlanak. A KISZ-pénz másik részéből a Kokas-testőrséget alkotó ávosok rúgtak be a Béke-tanszéken, ez volt a legnagyobb kiadásunk. Az ávosoknak persze még „fapofább” kinézetük lett. Nagyon élethűek voltak, ahogy ott álltak blazírt képpel az Aud.Max-ban a Kokas mellett, a

gyomruk nyilván össze-vissza forgott, és kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy a szónoklat poénjain akár véletlenül is elnevezzék magukat.

-Megvan még ez a szónoklat?

-Igen, van egy példányom, amit azóta is féltve őrzök. Egy nagy kollektív munka eredménye, igyekeztünk az '50-es évek hangulatát felcsillantani benne. Például: „Mindenekelőtt köszöntöm körötökben megjelent személyemet. (Taps, derültség.) Köszöntöm a testvéri intézmények, a Béke Tanszék aktívait, valamint a kollégiumok képviselőit, a vízvezeték-szerelők és liftjavítók passzívait; a menzák képviselőit, a KÖJÁL szakembereit. Ezenkívül megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm az ideiglenesen az Aud. Max-ban tartózkodó első-, harmad-, és negyedéves hallgatókat, a szövetséges tanárságot, a haladó gyakornokréteg jelenlévő képviselőit, valamint karunk élcsapatát, a második évfolyamot.”

Az volt az eredeti terv, hogy a Kokas egy Rákosi-szerű figura lesz, leborotválja a szakállát és e fejére húz egy rózsaszín gumi úszósapkát, de sajnos nem volt rá hajlandó. Mármint az előbbire.

-És a most itt tanító tanárok közül voltak még, akik diákként részt vettek ezen a BÖLHÉ-n?

-*Tandori Mária, Márton Alfréd* a történészek közül, aztán *Forgács Tamás* a nyelvészeti tanszékről, és én emlékszem, hogy valahol egy vetélkedőn egyszer duettet énekeltem *Balázs Mihállyal* (régii magyar irodalom tanszék) - vagy az egy DISNO lett volna?...

Mindenesetre az egésznek a kitalálója és szellemi atyja Majsa tanár úr volt (politológia tanszék) még 1978-ban. Kétévente akartuk aztán megszervezni, csak valahogy nem jött össze. '82-ben még volt, a „Hideg dékán” feliratok ekkorról maradtak, de utána lassanként elhalt a BÖLHE. Nehéz itt hagyományt teremteni.

Ez a dolog tulajdonképpen nem most kezdődött, hanem 1980-ban, illetve mindig is volt, csak bennem akkor érlelődött felismeréssé. Ifjú eszmélésem időszaka egybeesett a nyolcvanas évek eleji nagy generációs lázadással, az „őszinte kőkemény” rock megjelenésével, „a nemzedék hangjával”, annak olyan „szócsőveivel”, mint a Piramis, az Edda művek. Ekkor szembesültünk saját problémáinkkal, társadalmi létünkkel, már amennyire ez lehetséges vagy egyáltalán szembesülés volt. Egy biztos: a jószándék belőlünk nem hiányzott, még ha ez utólag felületes divatmajmolásnak is tűnik, hiszen hányan voltunk valóban csövesek? Romantika ide, identitás oda, akkoriban úgy tűnt, hogy ezek a bandák valóban szólnak valamiről, amiben élünk; éppen ettől éreztük érintve magunkat. Az osztály nyolcadikra jóvátehetetlenül kettészakadt; eddásokra és hungáriásokra. Akkoriban illet csöves-digó ellentéparba állítani őket, minket. A „digó” kifejezés viszonylag hamarabb kiment a köztudatból, különben is túlságosan általános volt (mai megfelelője inkább a féltüdejű diszkópatkány), a hungáriások magukat jampeceknek nevezték. Azóta ez a név is letűnt, maradt viszont a hungarizmus mint jelenség.

Volt egy film annakidején, a Cha-Cha-Cha, zenéjét szerezte (már amennyire, inkább csak lopta) a Hungária. A magyar filmipar akkortájt szívesen dobta be azt a trükköt, hogy valamelyik együttes rajongótáborát megcélozva próbált valamit mondani a fiatalokról; az Edda imázsát a Ballagás fordította le a jegyárbevétel nyelvére. Nem azt mondom, hogy ezek a filmek rosszak voltak, de hogy kalkuláltak velünk, az kétségtelen. De végül is ennek mindenki örült, hiszen lehetett lelkendezni vagy pfújolni, legalább történt valami.

Pfújoltam én is, de a filmet azért megnéztem, mármint a Cha-Cha-Chát; legalább lássuk szemtől szembe az ellent, gondoltam. Meg aztán még egy furcsa dolog erre biztatott: vala-

mirevaló hungáriásnak nem tetszett a film vége. Tánckiskolai love story eseten hőssel és üresfejű, ám igéző hő-

ISTEN,

nővel, olyan Randiandi-típusúval, akit a végén partiba vágnak a jampecek és hősrünk nyolc napon belül gyógyuló zúzódások árán, éltető közeget és romantizáló hajlamait elveszítve férfivá válik. Azt hittem, ekkor kezdődik igazán a film, de tévedtem: itt lett vége.

Kezdett összeállni a kép: a hungarizmus mint csoportidentitás, attól nyeri vonzerejét, hogy következetesen megtagad mindenféle szembesítést a valósággal. Nem teremt önálló

HAZA,

értékeket, hanem a múltból veszi át azokat, még hozzá kritikátlanul, és bandaromantikával emeli törvényerőre; az öltözködés hangsúlyozása, a séro beállítása hivatott a hovatartozás eldöntésére. Ritualizált szleng és férfias viselkedés jellemzi az együttléteket, ahol a nőket csak annyiban fogadják el, amennyire szexuálisan átvethetőek. A higiénia (tisztaság) és természetesség (rend) kultusza agressziót eredményez minden más tö-

CSACSCSA

rekvés ellenében, ami látványos csempatékban ölt testet.

A téma tágíthatóságának végső határáig elmenve arról van szó, hogyha egy kultúra következetesen retrográd jellegű, az olyan tudattorzulásokhoz vezethet (nem azt mondtam, hogy vezet, csak annyit, hogy módot ad rá), ami hovatovább képtelenné válik az adott környezet adekvát értelmezésére. Hogy tömegkultúráról van szó és nem magas kultúráról, nem kisebbíti a bajt, hanem épp ellenkezőleg: a tömegek kultúráját sem a magas kultúra határozta meg, még

ha az utóbbit tiszteli is, az előbbi alkotja mindennapi tapasztalatai körét. Ilymódon a tömegkultúra, bár hitelességet mint követelményt nem lehet vele szemben megfogalmazni, a maga hiteltelenségével együtt nagyon is reális (hogy a reális nem mindig hiteles, ez a kérdés kevésbé izgatja).

Nincs nekem semmi bajom a Fejő Mikivel (bár személy szerint nagyon utálok), a Hungária végtére is jól ki volt találva: a csónadrágtól a szexrumbáig lekopírozta az ötvenes évek végét, hatvanasévek elejét, nemcsak külsőségeiben, de zenében és gondolkodásmódban, leszámítva persze az adott időszak robbanásra kész, visszafojtott atmoszféráját. De hát ki várja el a feszültségek visszaadását a nosztalgiaótól? Szórakozni kell, adta ki a jelszót a szürke hetvenes évek után, a ziláltnak ígérkező nyolcvanas évek elején a Hungária, és a fiatalok megtanultak twistelni, jópofa dolog volt úgy tenni, úgy lökni a jampidumát, mintha az a húsz év el sem telt volna; sőt, modern. Addig sem kellett a saját válaszukat keresgélni a kor kihívására. Az öregek pedig mosolyogtak: látod, anyukám, mi is pont ilyenek voltunk fiatal korunkban, mutasd már meg a gyereknek azt a hegyes orrú cipőt, amit akkor hordtam, hátha jó lesz neki. A lázadók a másik táborból kerültek ki, az „őszinte kőkemények” közül, kivétel nélkül.

Aztán jött az új hullám, a diszkó, végül a 3+2 simára döngölte az agyakat, Németh Alajos, a Bikini basszere szerint ekkora pofont a magyar könnyűzene még nem kapott, a szakma azóta sem tudja kiheverni. A közönség pedig vígan dagonyázik, soha nem látott leértékelés a zenei ízlés piacán, a szórakoztatóiparba az őszintek és kőkemények is beállnak. A Beatrice sem akar kimaradni, Nagy Feró népnemzeti csótánnyá avanszál. Az önismeret hiányát az ízlés még valamennyire elleplezheti, ha már ez sincs, marad egy retrográd, teljesen hiteltelen valóság; kétségbeesés vagy csacsacsca.

-homár-

ÚJ SZELEK FÚJNAK A NOSZTALGIÁBAN

- SZÉCSI PÁL EMLÉKEST -

Leszáll az est. A presszó színes fényei kigyúlnak. Vidám társaságok, andalgó párok szalngóznak a művelődési központ irányába. A tehetősebbek vagy felvágósabbak taxival érkeznek. Vidám zsvivaj a társalgóban, lassan sor alakul ki a pult előtt. A legnépszerűbb ital a dupla konyak szódával. A várakozás feszültsége az elviselhetetlenségig fokozódik. Már szinte az összes férfiing kigombolva, sokhelyütt kivillan a férfias mellkasszőr, mely jól kiegészül a formás pofaszakállal. A lányok színes ruhácskákban, minikben, sokuk egész kontyköteményt hord a fején, nem kis pénzt hagyhatott a fodrásznál. Aztán egyszer csak megszólal a zene, a lányok felsikoltanak, a fiúk pedig kapkodva felhőrpintik az utolsó korty italt. A mulatság elindul, a parkett megtelik táncoló párokkal, és áll a bál, zene és tánc hajnalig...

Mindez nem egy hatvanas évek végi - hetvenes évek eleji szombat esti mulatságról készült tudósítás. A helyszín: Reghős Bendegúz Szabadidőközpont, az időpont: 1996. március 19. A résztvevők: JATE hallgatók, akikben megmozdult valami az emlékestre felhívó plakátok láttán. Disco-n, rock-on és techno-n nevelkedett tizen- és huszoneves fiatalok túrták fel édesapjuk, édesanyjuk szekrényét, szedték elő a korszak jellegzetes ruhadarabjait. Sok albréletben már napokkal a rendezvény előtt forogtak a régi, poros lemezek, felelevenítendő a régi dalok szövegét, amelyek hasonlóan a mai legfrissebb slágerlistás dalokhoz, ugyanúgy szerelemről, szomorúságról, vidámságról, vagy éppen semmiről sem szólnak, csak ezek még magyar nyelven íródtak és egy ma már furcsának ható izlésvilágot tükröznek. Furcsa ez az izlésvilág, de semmivel sem rosszabb, vagy giccsesebb, mint a mai legújabb örületek, a rap, a techno vagy

társaik. Még azt is meg merem kockáztatni, hogy sokkal, de sokkal vidámabb és emberközelibb, mint fent említett utódai.

E keddi esti mulatság fantasztikus sikere (éjfél tájt már nem lehetett beférni a Reghősbe) megmutatta, hogy változás kezd beállni az úgynevezett „nosztalgia - bulik” területén. A már-már örök uralkodónak hitt ötvenes - hatvanas évek rockandrollját, melyet a Hungária együttes neve fémjelez, úgy tűnik lassan felváltja a hatvanas - hetvenes évek muzsikája. A nagypapák és nagymamák zenéjét az apukák és anyukák zenéje. Furcsa, de magasztos érzés volt az unalmas diszkók után azonosulni saját szüleink ifjúságának életérzésével. „Édesanyám egykori kosztümje!”, „Apám ballagási öltönye!” - hangzottak a vallomások. Előkerültek és leporoltattak a csodásnál csodásabb női retikülök, szandálkák, férficipők. A hálás és kulturált táncoló közönség minden számot tapssal jutalmazott. Mivel a zene modern gépi technikáról szólt, a taps az egykori előadókat, Szécsit, Vámosit és Zárait, Psota Irént és a többieket jutalmazta. Na meg a felejthetetlen zeneműveket, mint a Homokóra, Gedeon bácsi, Isten véled édes Piroskám, és hasonlók. Aki humort, vidámságot várt ettől az estétől, az nem csalódott, aki a kor izlésvilágának kigúnyolását várta (ha volt egyáltalán ilyen elvetemült), annak keserű csalódás volt ez az emlékest, amely a szüleink fiatalságát meghatározó, tragikus sorsú énekes előadóművész, Szécsi Pál születésnapjára szervezett két egyetemista társunk, Nagy Botond és Ceglédi Attila, akinek ezúton mondok köszönetet többünk nevében a felejthetetlen estéért.

bÖLCSŐD

Csodavárás tavasszal

Bölcsészek magamutató, zsiroshajú hinarjában, derekig fetengve félig elszívott dekkjeik között, halom kötelező olvasmánnyal szegény, túlterhelt könyvtárnyi hónuk alatt... tétékások laborbelsőjü köpenyében, gyökéttövel ébredő egyenagyuk halvérü közetrepedés-zugaiban... jogászok profitorientált, importsörtől bőfögő, hat-hetes paragrafusnyáztázó swatch-ébredeszűőrás hamburger-hombárjaiban... rogyadozik a Judás Büszke Vára.

Rogyadozik, mert Passzivitás-Átok körmei beleakaszkodtak szegény, mit sem sejtő hallgatóba, aki azt hiszi a folytonos Kötelezőkre, Kötelességnek hittekre hivatkozás felmenti öket minden Érdemi munka alól, ami persze a Kötelezőn túl kezdődik.

Hallgatónk tehát legitimálja: „En minimalista vagyok, ugyan mit fűcergek, úgysem változik semmi”, ráadásként még büszke is magára magában: „Ezt a felévet is kibékkeltem.”

Rogyadozik, mert Nyafogás-Átok dönti csontig a gyermekpszichológiát. Tünetei: kóros nyafogásrohamok mindenkinek mindenért, ami elképzelhető, és az adott pillanatban kellemetlen, pediga „dinom-dánomon” és a „bugyogóg egymásvölteszaggatáson” kívül.

Rogyadozik, mert a Szakbarbár-Átok már mélyre fészkelte magát, le egész a tudatig. Jucatszám termelődnek újra az „átkos” torzszülött ideológusai, s kinyilatkoztatják: „amiről nem veszünk tudomást, az nincsen”. Ebből következik: csak arról hajlandók tudomást venni, ami Kötelező.

Rokkadozni fog a Judás Büszke Vára, mert a Gazdasági Kényszer nagy úr, és nagy a Kultusz-miniszterium is. Hátralévő szemesztereinkben megérhetjük -mily büszkeség- : a neonokig megtelt Aud. Max.-ban a rejtvényfejtő, amőbázó, csimpaszkodó és fizetőképes hallgatótömeg előtt az utolsó krótáért kap egymás deresedő hajába az utolsó két racionalizálás előtt álló nyugdíjas-korú, nemrég PhD-szé átvett tanársogéd.

Rokkadozni fog a Judás Büszke Vára, ezért jó lenne magunkba nézni így tavasszal, hátha a rügyek bennünk is fakadnak, s nemcsak a Másramutogatás-Átok gennyes szálkáit dugdossuk Bárki-más hátsó felébe, nem öve tudomást róla: szemünk kristálytengerén a Gerenda rossz felé sodródik immár jónéhány tavasz óta.

Akinek nem inge: gatyája.

Pethő Attila

Taki

METAFIZIKAI NAPLÓ

Most, hogy túlvagyunk a posztkommunista eufória első hullámain, hogy rájöttünk szabadságunk valós értékeire s korlátaira -szóval hivatalosan is nagykorúak lettünk- éppen itt az ideje, hogy körülnézzünk egy kicsit mentális házunk táján, s legalább feltérképezzük azt az úrt, amelyet vaskos ideológiáink összeomlása hozott figyelmünk előterébe. A legtöbben kitartanak miocén-korú eszmekövéleteik mellett, s bár meggyőződésük szerint minden gondolatuk egyedi és utánozhatatlan, tételeik valahol mélyen a vulgáris marxizmus önelégült tudatlanságában gyökeredznek. Úgy tűnik, hogy bár a rendszer rég halott, teteme mégis kiirthatatlanul benne él

mindannyiunk tudatalattijában, s olyan irracionális kitöréseket eredményez, mint amilyen például a szektaőrület volt nem is oly rég, vagy mindaz a skizofrénia, amellyel a vallási kérdéseket kezeltük a közelmúltban. Ideje, hogy feladjuk azt a magabiztos racionalizmust, amellyel létünk alapjaira vonatkozó kérdéseinket eddig (mint elavult babonákat) csuklóból separtuk le az asztalról, s vegyük a fáradságot némi metafizikai körsétára. Nem kell mindehhez Rómába zarándokolni: tekintsünk csak szét egyetemünk berkeiben, osszunk, szorozzunk, rostáljunk, mérlegeljünk. Járjuk körül a problémákat. Mindjárt kezdetnek álljon itt egy interjú.

Aki nyilatkozik: Elekes Karl, a Szegeden működő, amerikai alapítású Golgota Gyülekezet (Calvary Chapel) pásztora.

Történelemtanulmányaink során számtalan új felekezet születésével találkozhattunk. Szerinted miért jönnek létre egyre újabb egyházak?

Minden új közösség, felekezet egy megújulási folyamat része. Úgy tűnik, hogy előbb-utóbb minden egyház elöregedik, telve lesz olyan korlátokkal és akadályokkal, amelyek megakadályozzák valós hivatása megfelelő betöltésében. Ilyenkor mindig kell egy elhivatott bátor ember, aki bele mer kezdeni valami újba.

A Golgota gyülekezet is hasonló módon jött létre?

Amerikában történt a hatvanas évek végén, hogy egy bizonyos Chuck Smith pünkösdista lelkipásztor belefáradt saját munkájának eredménytelenségébe, és egy új szolgálatba kezdett. Isten nagyon megáldotta munkáját. Rövid idő alatt csöppnyi gyülekezte rohamos bővülésnek indult, mint egy megfiatalodott.

Éppen ekkor volt a hippimozgalom lecsengőben odaát, ugye?

Igen, nagyon sok kiábrándult hippy árasztotta el akkoriban a gyülekezeteket, ám többnyire nem tudtak velük mit kezdeni. A nyakkendő-öltönyös tanítók nem nagyon tudtak újat mondani a mezítláb és derékig érő hajjal érkező, ex-drogos lányoknak és fiúknak. Ekkor lépett akcióba Smith.

Kétezer év óta prédikálják az Igét. Mi újat lehet a témában elmondani?

Nem újat mondunk, csak frissen. Tanítani csak az tud, aki tudja, hogy mit beszél. Bár az evangélium tanítása nagyon egyszerű, az elméleti ismeretek megszerzése senkit sem tesz kereszténnyé. Azt kell az embereknek mindig újra és újra megtanítani, hogy miként ismerhetik meg Istent, hogyan érthetik meg Őt és hogyan tehetik az Ő szeretetét mindennapjaik részévé. Ezt pedig csak úgy lehet, ha magunk is ezen az úton járunk, s nem csak valami könyvben olvastunk róla. A személyes élmény mindig friss és új, bár a tanítás régi.

Itt Szegeden is főleg fiatalok járnak hozzátok?

Igen, a gyülekezet kilencven százaléka az egyetemről és a főiskolákról kerül ki. Igen sok az angol szakos, mert alkalmaink a kezdetektől fogva két

nyelven, tolmácsolással folynak. Sok a külföldi vendégünk is, diákok, misszionáriusok.

Hogyan zajlik egy összejöveteledek?

Mostanára eléggé kiformalódott egy megszokott rend, ám ez sosem lesz szabály. Az alkalom elején énekelni szoktunk, utána ima, igetanulmányozás következik, majd a végén hosszabb időt szentelünk annak, hogy az emberek egymással is el tudjanak beszélgetni, ne csak beessenek, s aztán már rohanjanak is haza. Vannak külön ima-alkalmaink is, ahol a közös és egyéni gondjainkat visszük Isten elé.

Az Istentiszteleteken kívül foglalkoztok valamivel?

A gyülekezetnek elég sok külsős tevékenysége van. Járunk a gyermekotthonba, nyaranta nagyszerű nyelvtáborokat szervezünk, amit skót és amerikai vendégdiákok fognak idén is vezetni, s most talán egy keresztény könyvesbolt létrehozásában is rész fogunk vállalni itt Szegeden.

Még egy utolsó kérdést engedj meg. Sokan rájöttek már, hogy Amerika nem igazán az ígéret földje, de nem is a mély gondolatoké. Ti, akik ilyen közel álltok Amerikához, nem érzitek ennek hatását?

Az a nagyszerű a keresztény tanításban, hogy néptől és nemzettől függetlenül mindenkinek egyformán szól. Sőt, az egyénhez is más- és másképp. Ugyanaz az igehirdetés egyidőben jelenthet komoly felismeréseket egyetemista és segédmunkás keresztények számára, mert ezen a szinten nincs különbség. Mellesleg a pásztoraink rengeteget olvassák a Bibliát, mondhatni abban élnek, s így a tanítás bár egyszerű, mégis sok munka, tapasztalat és Istentől kapott bölcsesség van mögötte.

Köszönöm szépen türelmedet.

Pölcz Róbert

Különóra a JATE-klubban

„Názárethből támadhat-é valami jó?
... Jer és lásd meg!”

A kellő előképzettséggel bíró nyájas olvasó minden bizonnyal balga módon most azt gyanítja, hogy párnás karosszékében lágyan hátradőlve, némiképp bizsergő agyalappal arról olvashat, hogy az igen tisztelt újságot író úr patinásra cizellált gyöngyházso-raiban mint tudósít legutóbbi színházlátogatása során szerzett élményeiről, továbbá, hogy mik azok a feltartóztat-hatatlanul, mintegy makacsul feltüremkedő fránya gondolatai, amelyekről a nyájas olvasó kárára kíván megszabadulni. Erről csak ennyi jut eszembe: Ugyan, ugyan. Az túl egyszerű volna. Nőmeg akkor ez nem is lenne igazi kritika. A helyzet úgy áll, (bár szegény-lem bevalani) hogy a sajtó képviselője technikai okok miatt az előadást nem tudta megtekinteni. Pojácá módon ismét kinnre- kedtem. Egyébiránt csak örvendetes tényként tudom elkönyvelni, hogy Szeged városa ennyi lelkes színházlátogató polgárt rejteget iszámós berkeiben (plágium! plágium!).

Most már akár a tárgyra is térhet-nék. Elárulom magam: a próbán jelentem meg fotográfusi minőségem minden rémisztő, mondhatni egzotikus attribútumaival, és... szóval a tárgyra! Mint köztudott, egy próba messze nem előadás. Messze. Felette

tördelt és szaggatott, oda az atmoszféra, a varázs, a lendület és a többiek. Helyette munkafolyamat. Variáció. Ismétlés és formálás. Szóval mozaik.

Ionescu igen nehéz. Abszurdból le-hívott örült figuraesszenciák, akik mel-lesleg lépten-nyomon ránkköszönnek ott füstölögnek a Béketanszéken, kí-sértenek elkoptatott bérházaink lép-csőfordulóiban, sőt néha feltörnek tu-datalattinkból, hogy némi vandaliz-mus után ismét visszasüllyedjenek. A tanárúr szerepét játszó Barna Gábor ezt az 'öszön-contra-szürrealizmus-contra-tudatos'-féle bújócskát volt hi-vatott közkinccsé tenni. A különóra-ra érkező gyanútlan diákleány-áldozat (a Tanulók Gyöngye) abszolút tehetség, bár a bonyolultabb egyjegyű számok kivonásával még nem mindig boldo-gul sikeresen, ám a szorzótáblát kvantrilliók felett is lehengető mo-sollyal rázza ki a kisujjából s a nyelvek területén sem kutya -még ha fáj is a fo-ga (alakítja: Dombi Katalin). Ebből még valami könnyed bohózat is kere-kedhetne, ám Ionescu visszafogottan aknázza ki a szituáció számtalan lehe-tőségét, s hamarosan egyetlen elem kezd el dominálni: a pszichózis. A da-rab egészét akár úgy is interpretálhat-nánk, mint az összehasonlító nyelvés-zet roncsoló hatásairól szóló példá-zatot (hisz szegről-végről szerencsét-len bárányunk halálát a nyelvjárás-differenciák elemzése során szemlélt-etőeszközként előkapart konyhakés okozza), ám a fanyar komikum mögött elemi erők munkálnak. A fogfájás tipró agóniája egy degenerált elmé szadista kitöréseivel fonódik össze.

Ha eddig helyenként döcögött is a darab (a tripla álarc nem mindig volt elég hihető), most piszkosul a képer-nyőre ragadunk. A nagyjelenet zseniá-lis kivitelezése Békési Eszter rendező kezemunkáját dicséri (ezt a részt háromszor láttam), a hatás óriási, a ki-fejlet mondhatni tragikus. Lány az asz-talon, tanárúr felette, kezében kés, a lány menekül, vagy háromszázhat-er-fokot forognak körbe, s közben megy a mágikus szöveg: kés.... kés... kés..

kés. kés! Feszültség a tetőponton, majd bepisilünk... Majd rituális gyilkosság, katartikus élmény minden szinten, megdöbbentő és neveléses, sajnálatos és egyáltalán...Az extázis elül, s már men-nénk is, de I o n e s c u nem enged levezetést visszato-lja a g r o -teszk-be. Ser-mann Gab-riella szoba-lány zárja be a darabot, aki metrum-ként az akció minden fordu-lópontján megjelent. Most ósa-nyai korholással takarítja fel a nyomokat, majd a cselé-dek megszokottan meg- vető stílusában fo-gadja a következő páciens-t.

Próbáltam ki-kerülni, ám nem lehet: mindez alapvetőleg freu-di, és represszió. Személy szerint az éteribb témák felé vonzódom, ám a Szimpla Színpad ezen produkciója szerencsére megmarad a pszichikum szférájában, s kerüli a direkt hatásokat. A feszültség valós, nem kell erőlködnünk, hogy ma-gával ragadjon, erőszakot sem tesznek rajtunk (mint egyébként majd-nem mindenhol másutt ugyancsak na-gyon megteszik) - kívülállóként semle-gesen élhetjük végig a folyamatot, objektívek maradhatunk. S mindemellett élvezetes. Sőt bizonyos jelenetei-ben azt kell mondjuk, hogy valódi Színház.

Pölcz Róbert

-az egyéni hangzás a legfontosabb
-a nyerő gitár: Musicman Stingray

„Nem tudom, mit jelent az, hogy híres”

Vannak, akik úgy vélekednek, hogy egy basszusgitáros feladata mindössze abból áll, hogy egy biztos ritmikus alapot fektessen le, amire zenésztársai építhetnek. Nekik minden bizonyosan kellemes meglepetésben lett volna részük, ha ellátogatnak március 18-án a JATE Klubba, hogy megtekintsék a The European Bop-Art Orchestra koncertjét. A főszerep ugyanis a lengyel vendég-basszusgitárosé, Krzysztof Scieranskié volt, akinek virtuóz játéka mellett a zenekar többi tagja már csak a háttérben ragyogtathatta tudását. Scieranski zenei és technikai tudását jól tükrözték a különböző játék-stílusokat, pengetési technikákat, slap-elést, tapping-elést, stb. bravúrosan változó improvizációi. Bár a különböző elektronikus segédeszközök (delay,

reverb, stb.) használata, valamint a Peavey MidiBass elektromos gitárt és Hammond organt imitáló hangzása szint vitt a játékába; ezek nélkül, eredeti hangján kellemesebben csengett a négy húr. A zenész egy akusztikus basszusgitáron is képes lenne a nagyérdeműt elszórakoztatni, mégis ezeknek a kis elektronikus trükköknek az alkalmazásával válik játéka igazán különlegessé és egyedivé. A közvetlen, és egyébként igen szerény művész talán nem játszik a „nagyok” (Pastorius, Clarke, Haslip) szintjén, profizmusa azonban így is nyilvánvaló, és azok számára, akik el tudják viselni az olykor felcsendülő szintetikus hangokat, kísérletező stílusa maradandó élményt nyújtó zenei csemege lehet.

D. András

Krzysztof - minden előzetes kétélyemet egycsapásra eloszlatva - hatalmas lendülettel fogott a válaszába. Scieranski amúgy mosolyt fakasztó angolsága mögött is érezhető volt, hogy egy kiegyensúlyozott, lelkes, őszinte emberrel beszélgetek. Stílusa mindenfajta fellengzősége és magamutogatást nélkülözött.

-Hogyan ismerkedtél meg a European Bop-Art Orchestra-val?

-Jó pár évvel ezelőtt találkoztam Malecz Attilával egy lengyel jazz-fesztiválon. Eljött a koncertemre és nagyon tetszett neki a zeném. A triómat a bátyám és még egy dobos alkotja. Két-három hónap után meghívta az együttesemet Magyarországra játszani. Ekkor az egyik lemezemet is az ő stúdiójában vetük fel.

-Úgy tudom, gyakran szóló-koncertezel is.

-Igen. Főleg a saját zenémre koncentrálok, de sok neves művésszel is zenélek.

-Milyen stílusokban vagy otthon?

-Legközelebb áll hozzám a fusion, de korábban sok jazzt, bluest és funkot is játszottam.

-Kedvenc basszusgitárosaid?

-Pastorius, Clarke és még rengeteg olyan ismeretlen zenész, akik szívüket-lelküket adják bele a zenébe. Fontos, hogy egy gitárosnak legyen egyéni hangzása.

-Vannak kedvenc hangszereid?

-Szeretem a gitárt... A Music-

man Stingray az, amit fantasztikus hangjáért szeretek. 10 basszusgitárom van, köztük olyanok, amiket kimondottan az én számomra gyártottak, illetve gyakran kapok ajándékhangszereket is a gyártótól. Személyesen találkoztam Steinbergerrel, Pedula-val.

-Mennyire vagy híres Lengyelországban?

-Nem tudom, mit jelent az, hogy híres. Lengyelországban már megjelent néhány lemezem, zenészkörökben jól ismernek, gyakran kipróbáltatják velem a hangszereiket.

-Van saját stúdiód?

-Nem a sajátom, de a házámban van.

-Gyakran improvizálsz koncerteken?

-Igen, sokat... sajnos.

-Pedig az az egyik legjobb része.

-...igen, de teljesen más, mint például egy énekessel együttzenélni. Teljesen más. Amikor olyan ismerőssel játszhatok, akivel egyformán tudjuk érezni a zenét, aki nagyon muzikális, azzal bármilyen stílusban izgalmas együtt zenélni.

-A zeneelméletben jártas vagy?

-Igen, tanultam kottát olvasni, írni, de nem igazán szeretem csinálni.

-Komolyzenét játszol?

-Nem. Nincs időm gyakorolni.

Enyedi Sugárka

-Aki a közönséget emberként szereti tisztelni...

-Maffiaharc a pici biliben

„Egy fecskék vagyunk”

Az ország különböző egyetemein „elszört” ismerőseim 90 %-a szinte irigykedve sóvárog egy olyan hely után, mint a JATE Klub. Ahol a leggyakoribb látogatók az egyazon egyetemre járó fiatalok, és ahol központosítva megtalálhatók a különböző kulturális és/vagy szórakoztató programok. Számomra általában kielégítő azon rendezvények száma és minősége, amelyet a klub ajánl, ezért akár kíváncsi-

ságból is elvetődöm olykor. A *The European Bop-Art Orchestra* vezetőjével készült interjú nem csak a zenekedvelőknek ajánlom. *Malecz Attila* emberi magatartásáról, a zenei életről, saját világlátásáról és tapasztalatairól mesélt. A világ már rég ismeri őket...

-Milyen tervekkel indult a zenekar és hogyan alakultak céljaitok mára?

-Jazz-es irányultságból indult a pro-

dukció, de valójában a vállalt céljaink ennél sokkal szélesebbek voltak. Ezek az utóbbi években már ki is teljesedtek. Tehát zenénk korok és kontinensek sajátos szintézise modern zenei technikával, de nem akarja megváltani a világot. Merészen vállaljuk azt a súlyos vádat is, hogy idejémtúltak vagyunk. Ám csak annyiban, amennyiben az ideáljainkat és gyökereinket vállaljuk, tehát Bachot, Bartókot, magyar vagy más népzene. A jazzt is, mert aki itt él ebben a korban, nem tagadhatja le, hogy a rock vagy a beat zene valamilyen értelemben meghatározó szerepet játszik az életében. Mai zenét próbálunk játszani, de olyat, ami nem embertelen, nem manipulálható. Egyszerűbben emberzenének is nevezhetném, bár ez egy kissé nagyképpően hat. Ez egy saját szándékaim kifejezésére létrehozott technikai, taktikai célú zenekar. Igyekeztem valami módot találni arra, hogy a legféltettebb zenémet a közönséghez eljuttassam. Ezt nem lehet csak úgy odavinni a színpadra, ugyanis ez a fajta zene nincs piacra tervezve. Úgy gondoltam, a jazz irányába fogok elindulni, behatolok mélyen az ellenség sorai közé, s mikor már ott vagyok, akkor robbantok. A művelet elég veszélyes és körülhatárolt, tulajdonképpen a zene szabadságharcát vívjuk, néha kicsit magányosan, viszont elég fejlett Samuel-technikával.

- Érdekes lenne tudni, milyen zenei előképzettséggel vágtatok bele.

- A zenekar tagjainak többsége jazz tanszakot végzett. Ez minimális alapkövetelmény, ami még nem elégséges. Sokat kell tanulni együtt is. Én magam - érdekes módon - elsősorban magánúton végeztem a tanulmányaimat: klasszikus zongorát, és sok jazzt is tanultam. Eredendően más pályára készültem, matematikus vagyok, csillagás akartam lenni, aztán szociológiai könyveket írtam. Egy váratlan fordulatral zenekar-vezetővé váltam. Viszont gyerekkorom óta komponálok.

- Egy régebbi Hobo blues-műsorban hangzott el töletek a világzene fogalma. Mit jelent ez?

- A mi értelmezésünkben a világzene: ahogy mi itt Közép-Európában ide születve, itt élve, a mi gyökereinkkel ebben a mai hangzivatárban, a médiavilágban látjuk a világ zenéjét. Ugyanis egyszerre halljuk Bachot, a Beatles-t;

dél-amerikai indiánzenét, és az indiai zenét. Ez mind hat ránk, beépül a világlátásunkba, átmegy a szűrőnkön, ha van egyáltalán érdemes mondandónk, akkor kijön belőlünk, mint egyfajta világzene.

„...Egy világhírű magyar jazzzenekar, bejárta Észak-Amerikát, Ázsiát, majdnem másfél évtizede működik. Minden évben Magyarországon a Tavasz Fesztivál keretében városi rangú előadást tart és világszínvonalú nagykoncerteket ad...”

Malecz Attila

- Pontos műfaji meghatározást lehet-e alkotni erről a zenéről?

- A szakma egy része jazz-nek mondja, a másik irtózik attól, hogy annak nevezze. Azt gondolják, hogy a jazz az, ha valaki magyar létre barnára festi az arcát Bagarollal. Szerintem, a jazz ma már a világ zenéje, amin belül mindenki saját kultúrájából kiindulva kell, hogy kifejezze magát. A jazz-zenészek számára ez rocknak, a rockzenészek számára ez jazz-nek tűnik. Ekkor gyorsan kitalálok ilyen fából vaskarika meghatározásokat, mint *szimfonikus világzene*, de a legszerencsésebb, ha azt mondjuk: *bop-art zene*.

-Valamit mindig sejtet előre az, ha egy koncerten ülőhelyeket találunk. Így sokszor nehezebb kifejezni látványosan a tetszésünket. Hogyan érzékeltétek a közönség együttrezdülését, vagy épp nemtetszését? Lehet kifelé figyelni valójában?

-Ha ki se nézünk, akkor is lehet érezni a csendben minden rezdülést. Benne van az unalom, a megértés, a nem értés feszült várakozása, illetve az izgalom vagy a siker. Most ez utóbbit éreztük.

-Úgy tudom volt egy meghívásotok az Egyesült Államokba. Mesélnél erről?

-1993-ban a zenetörténetben először hívtak meg egy magyar zenekart a világ első számú jazzakadémiájára, a *Berklee*-re, hogy ezt az ott is különlegesnek és igényesnek számító muzsikát mutassuk be, hogyan készül, mik a szakmai fortélyai. Volt New Yorkban egy nagy bemutató-koncertünk. Kontinensszerte rádióállomások játszották a

CD-inket. Nagy turnék szerveződtek, majd később holtta nyilvánítottak. Az az érzésem, hogy elég súlyos érdekeket sértett a mi megjelenésünk, szakmai érdeklődés és kenyérharc következményeként sorompókat emeltek a produkció elé. Maffia-harcok dúlnak még egy ilyen pici biliben is, mint a jazzzene. Elég kifejező világ, ahol a jószándékú, egyszerű embereknek eléggé kevés, maximum statisztá szerepük van. Annyi, hogy vegyék meg a Coca-colát, a megfelelő mosóport és döngöljenek meg - ha lehet, minél előbb, nehogy felvegyék a nyugdíjukat. Aki a közönséget emberként szereti tisztelni, az veszélyes. A leosztott lapokat a manipuláció jól kitalált mechanizmusai megbor-zolják. „Egy fecskék” vagyunk. Ezek nem igazán tudnak nyarat csinálni, tehát a rendszert (a zenei világra értem) nem tudják megváltoztatni. Részsikereket el lehet érni, ki lehet törni a várból és maroknyi csapat is le tud vágni igen számos törököt, megtörténik, ahogy ez Zrínyivel is megesett. Mi is előbb-utóbb el fogunk esni a harcban. Ezt még egy kicsit azért késleltethetjük.

-Hogyan lehet ekkora összehangoltságot elérni?

-Ez a zenekar annyit dolgozik, amennyit sok más zenekar életében nem próbált. Olyan hozzáállással, ami inkább a klasszikus zene világában tapasztalható. Egy professzionális kamara- vagy szimfonikus zenekarnál természetes, hogy napi 6-8 órát próbálnak. A dzsessz világában ezt nem sokan gondolják így. Úgy vélik, az a jó, ha kimegyünk a színpadra és odapeté-zünk a közönség arcába: mi ennyien vagyunk és ilyen sokat tudunk a zenéről, s ha megsimogatjuk a hangszerünket, már a csoda fog kijönni belőle. Bizonyos istenkegyeltek esetében még igaz is lehet, de be kell vallani, ők is nagyon komoly munkát fektettek be kisgyerekkoruktól felnőtt korukig. Mi sokkal jobban tiszteljük a zenét és a közönséget annál, hogy készületlenül álljunk a színpadra.

-Mikor találkozhatunk veletek legközelebb Szegeden?

-Szeged városában számtalanszor lépett fel a zenekar. Nagyon szeretjük ezt a várost. Koncertre jövő tavasszal kerülhet sor.

Enyedi Sugárka

Elnökválasztás kérdőjellel

A hetvenes, nyolcvanas években a Szovjetunió egyre súlyosbodó belső válságának és lassú felbomlásának lehettünk tanúi. S e gyógyíthatatlan beteg 1991 decemberében kimúlt. Azonban a jelenlegi orosz belpolitikai csatározások következtében előfordulhat, hogy a birodalom feltámad poraiból. Az orosz törvényhozás alsóháza március 15-én két határozatában foglalkozott a Szovjetunióval. Az egyikkel megsemmisítette az 1991. december 12-i legfelsőbb tanácsi határozatot, amely a Szovjetunió megalakításáról szóló 1922-es szerződés felbontását tartalmazta. A másikkal megerősítette az 1991. március 17-én lebonyolított, a Szovjetunió megőrzését kimondó népszavazás eredményét. Az alsóház határozatai a felsőház és az elnök ellenjegyzése nélkül még nem törvények. Így ezeket csupán politikai gesztusoknak tekinthetjük. A valódi cél jelenleg nem a kommunista birodalom restaurálása, hanem az 1996 június 16-ára kitűzött elnökválasztáson való diadal.

A kiélezett küzdelemben egyre inkább úgy tűnik, hogy a választás igazi tétje az lesz, hogy folytatódna-e Oroszországban a demokrácia, a piacgazdaság irányába tett reformok. A kommunisták népszerűségének növekedésével a gazdasági stabilizáció máris veszélybe került. Ugyanis Jelcin szájából egymás után hangzanak el az újabb és újabb, komoly pótlólagos költségvetési kiadásokkal járó ígérek a közalkalmazotti bérhátralékok kifizetéséről, a nyugdíjak és az ösztöndíjak emeléséről, a szénbányászat és a hadiipar ágazati támogatásáról, valamint a csecsenföldi újjáépítés finanszírozásáról. Ha mindez, illetve a minimálbér a дума által javasolt egyszeri emelése megvalósul, akkor a duplájára nő az 1996-ra betervezett költségvetési hiány.

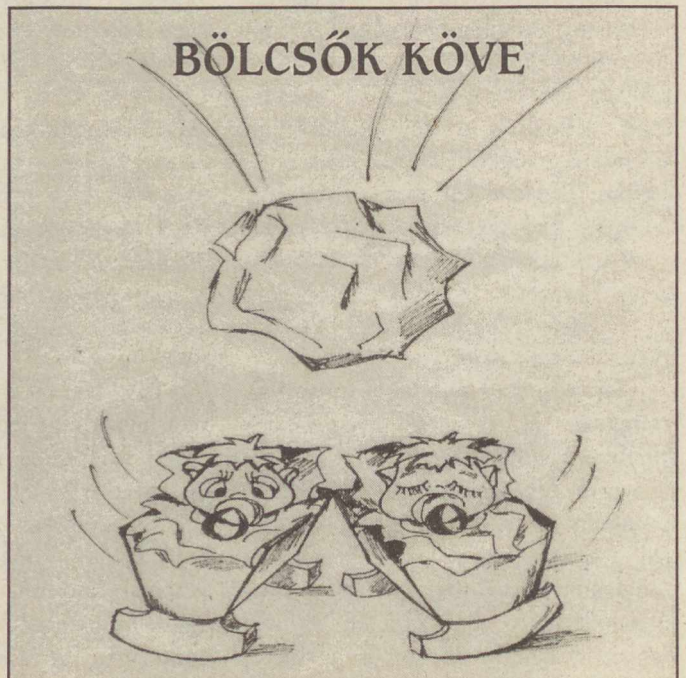
Az elnökválasztás legesélyesebbnek látszó jelöltje Gennagyij Zjuganov, az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártjának (KPRF) elnöke és parlamenti frakcióvezetője. Számára kedvező előjelnek tűnik, hogy a tavaly decemberi parlamenti választásokon pártja az alsóház 450 mandátumának az egyharmadát szerezte meg. A Jelcin által is támogatott jelenlegi miniszterelnök, Csernomirgyin nevével fémjelzett Otthonunk-Oroszország (NDR) csak 55 mandátumhoz jutott. Ugyanakkor Zjuganov Vlagyimir Zsirinovszkij és Alekszandr Lebegy tábornok társaságában már hosszú ideje a népszerűségi listák élbolyában tanyáznak.

Az orosz társadalom döntő többsége számára a piacgazdaság irányába tett reformok túlon-túl fájdal-

mas következményekkel jártak. Néhány év alatt óriási mértékű társadalmi polarizálódás ment végbe, a jövedelmek több mint fele a népesség 20 százalékának kezében összpontosul. Jelentős rétegek elszegényedtek. A lakosság várható életkora csökkent, a férfiak esetében ez 57 év, míg Magyarországon - ahol ez a nyugat-európai szinthez viszonyítva szintén alacsony - 62 év. Így érthető, hogy egyre többen kívánják vissza a brezsnyevi időszak egzisztenciális biztonságát.

Jelcin a választási győzelem érdekében látványos politikai lépéseket tett. Csernomirgyin kormányából január folyamán hét miniszter távozott posztjáról. Andrej Kozirjev külügyminiszter, Anatolij Csubajsz miniszterelnök-helyettes és az elnöki adminisztrációt irányító Szergej Filatov lemondásával Jelcin környezetének liberális szárnya lényegében felszámolódott. Az elnök a bűnözés és a korrupció visszaszorítására is ígéretet tett. A Szovjetunió feltámasztását kimondó alsóházi határozatok miatt Jelcin a demokrácia védelmezőjének pózában tetszeleghet. Bár egészségi állapotát tekintve kétséges, hogy egy újabb elnöki periódust ki tud-e tölteni. Tudniillik a szív elégtelen vérellátásához vezető koszorúér-ischemiában szenved, amit a túl magas koleszterinszint vált ki, magas a vérnyomása, porckorongsérve is van, balkezének két ujja hiányzik - gyermekkorában háborús gránáttal játszva veszítette el őket -, illetve ha hinni lehet a diplomáciai kiszivárogtatásoknak, akkor túlzott alkoholfogyasztása miatt májzsugorban is szenved.

J.Z.

A JATE BTK-n 1996 szeptemberében pszichológia szak indul. A képzés lehetővé teszi, hogy az érdeklődő naív pszichológusokból profik váljanak. Ugyanis óriási a társadalmi igény a pszichológus-képzésre. Egyrészt nagyon sok segíteni vágyót érdekel a pszichológia, másrészt igen magas a segítségre, pszichológiai szolgáltatásokra szoruló emberek száma. A szak létrejöttének körülményeiről és jövőjéről *dr. Vajda Zsuzsát, a Pszichológia Tanszék vezetőjét faggattam.*

Véleménye szerint az öt év alatt felkészített pszichológus szakértelme megbízhatóbb, mint a különböző gyorstalpaló tanfolyamokon iskolázott, mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó „szakembereké”. Annak, hogy mindezek ellenére eddig nem működött pszichológia szak a JATÉ-n, nemcsak pénzügyi, hanem politikai oka is volt. Köztudott hogy a pszichológia az elfogult vagy beszűkült marxista szemléletbe nem illett bele, holott a pszichológiának óriási hagyománya van Magyarországon. A századelőn Budapest - Bécs után - a második legfontosabb pszichoanalitikus központ volt Európában. A pszichológusképzés mégis hosszú évekig váratott magára. 1959-ben létesült szak Budapesten, ezt követően további tudományegyetemen is, mígnem már csak a JATÉ-n nem volt pszichológia oktatás. Ez nagy presztízsveszteség az egyetem számára.

Gondot jelent a szakember utánpótlás. Részben azért, mert szinte mindenki Pesten kívánja munkásságát folytatni, részben pedig azért, mert belekerültünk a 22-es csapdájába. Amíg nincs pszichológusképzés, addig nem lehet minősített szakembereket idecsábítani, s amíg nem jön ide magasan kvalifikált szakember, addig nincs lehetőség az akkreditáció megszerzésére. Korábbi kísérletek során már a tematikák is elkészültek, előterjesztés ment a Minisztériumba, amit az Egyetemi és a Kari Tanács is megszavazott - a megvalósulásig mégsem jutott el. Újabb akadályt támasztott, hogy nívós szakembereknek semmilyen kihívást nem jelentett a tanárszakos hallgatók számára alapismereti tárgyak tanítása. A tanszék stabilizálódása, illetve fejlődése érdekében viszont nagy szükség lenne a neves hazai pszichológusok közreműködésére, amiből diákok és taná-

Debrecenbe kéne menni?

- pszichológia „fiókszak” indul a JATÉ-n -
rok egyaránt profitálhatnának.

Vajda Zsuzsa szorgalmazására megállapodás született a KLTE Pszichológia Intézetének igazgatójával, *dr. Kovács Zoltánnal* arról, hogy a debreceni egyetem kihelyezett pszichológia szakot létesít Szegeden. A tanítást itteni oktatók végzik, a vizsgák, szigorlatok Debrecenben zajlanak majd. A szak befejezésére két lehetőség kínálkozik. Ha a 4-5. évet jelentő szakosító képzés itt Szegeden biztosított lesz, akkor a hallgatók maradhatnak, ha nem, akkor erre Debrecenben kerül sor. Remélhetően ez utóbbi elkerülhető lesz, ha mégsem, akkor is csupán a '96 és '97 szeptemberében kezdőket érinti.

Az önálló pszichológia szak megszervezése a következő három év feladata. A debreceni egyetemnek semmilyen érdeke nem fűződik eh-

hez, pusztán kollegiális gesztusból, a vidéki egyetemek egymást segítő magatartásából jöhetett létre a szak. Anyagi hasznuk sem származik belőle, hiszen a hallgatók az itteni hallgatói létszámba tartoznak. A keretszám mégis csak 15 fő lehet, mert ha véletlenül Debrecenben kell befejezniük a tanulmányaikat, ennyi embert képes befogadni a KLTE. A megállapodás szerint Szegeden olyan képzési feltételeket kell teremteni, ami a debreceniek követelményeinek megfelel. A tematikát kötött tanterv alapján kell követni. Ez azt jelenti, hogy nem kredit rendszerben folyik majd az oktatás.

Akik csupán érdeklődők, azoknak érdemes tudniuk, hogy az előadások egy része nyitott lesz. Ezekre szeretettel várnak mindenkit.

Enyedi Sugárka

Ismeretlen ismerős

A Szegedi Történészhallgatók Egyesületét (SZETE) 1989-ben hozta létre a JATE néhány "elszánt" történészhallgatója. Az Egyesület tagja a Magyar Történészhallgatók Egyesületének (MTE) és a Történészhallgatók Nemzetközi Szervezetének (ISHA). Az Egyesületnek mindenki tagja lehet, aki a JATE történelem szakos hallgatója.

Működésünk keretében előadásokat, konferenciákat és szakesteket szervezünk, illetve pénzügyi kereteinkhez alkalmazkodva nemzetközi konferenciákon veszünk részt. Ezúton szeretnénk felhívni a figyelmeteket aktuális programjainkra.

Ebben a félévben még három előadást szervezünk:

-Kettő a magyarországi örömeinkről fog szólni. Az előadó Simon J. Zaven lesz. Az első filmvetítéssel egybekötött előadás helyszíne a Móra Kollégium lesz április 10-én. A másodikra pedig a BTK épületben kerül sor április 16-án.

-A harmadik előadást az előző félév szerves folytatásaként Szélinger Balázs fogja tartani Afrika történelmének egy újabb fejezetéről.

Ezek után egy nemzetközi rendezvényről:

-Április végén Kolozsváron kerül sor egy több ország történéseit megmozgató rendezvényre. A Kolozsvári Magyar Történészhallgatók Egyesülete (KOMATE) meghívott minket a konferenciára. A részvételt előadás tartásához kötik, ebben az esetben lehet szó költségtérítésről. A választható témák palettája viszont széles, ezért szinte mindenki megtalálhatja a magának valót.

Ebben a félévben is megrendezésre kerül az immár hagyományos törís kirándulás. Időpontja: április 25-28. (A részleteket Tóth Józseftől és Pethő Attilától tudhatjátok meg.)

Fontosnak tartom még megjegyezni, hogy folyik egy diáksere mozgalom kiépítése a Kolozsvári Magyar Történészhallgatók Egyesületével. Jelenleg az intézményi keretek kidolgozásán munkálkodunk, és ha minden jól megy, szeptembertől megindulhat a tényleges diáksere.

Amennyiben valamiről többet akartok tudni, keressétek a "szetéseket", vagy hagyjatok üzenetet a BTK-n SZETE névre.

Szuppinger Péter
SZETE
Elnök

Nyelvöltögető

Hogy is állunk mostanság a nyelvműveléssel?

Anyanyelv. Persze, tudom: e szó hallatán sokan rögyvest fanyalogni kezdenek, és unottan keresnek más beszédtemát. Egyesek szemében már pusztán használata is purizmusként minősül. Egyébként meg ugyan miféle kifejezés az, hogy „anya-nyelv”? Beszéljünk csak a „nyelvről”, úgy általában, ez különben is „tudományosabban” hangzik. Minek érzelegnénk „anyanyelv”-vel, amikor nem divat az ilyesmi. Az *anya* sem divat, nemhogy az *anyanyelv*. Aztán a szomszéd népek érzékenysége...

Ki tagadná: ezek valóban megfontolandó érvek. Magam is egészen elbizonytalanodtam... Na de lássuk, tényleg úgy áll a helyzet? Nem érdekel bennünket az anyanyelvünk? És mit gondolunk a nyelvművelésről? Szükség van-e egyáltalán efféle tevékenységre?

A nyelvészek között (is) szép számmal akadnak olyanok, akik azt vallják, hogy a nyelv változó rendszer, s szüntelen mozgásába nem lehet, nem érdemes, vagy egyenesen nem szabad beavatkozni. Az állítás első részét aligha vonja kétségbe valaki, a folytatással azonban a nyelvművelők nem érte-

nek egyet. Aki némiképp járatos nyelvművelésünk történetében, tudja, hogy a nyelv fejlődését többé-kevésbé irányítani lehet, ami nem csekély felelősség. Elsősorban a nyelvészeti és a történeti hagyományok, sajtóságok szolgáltatathatják az elméleti alapokat, de az ésszerű szabályozás korszerű szemléletmódot igényel. Némelyek megkérdőjelezzik bárki illetékességét ez ügyben, és meg vannak győződve arról, hogy a nyelv egy szinkron állapota nem lehet jobb vagy rosszabb, mint valamely más időszaké. A jó fogalmát elég nehéz lenne tisztázni, ezért a nyelvművelés inkább a nyelvhasználat célszerűségéről, árnyaltságáról, igényességéről beszél. Pontosabban: ezek fogatékossá-gaira igyekszik fölhívni a figyelmet, valamint egyes kifogásolható társalgási jelenségek eredetét, okait keresi. Támaszkodnia kell tehát a társadalomtudományokra, ki-vált a szociológiára és a pszichológiára.

Vannak, akik a nyelvhasználat „szabadságát” követelve ostromozzák legkiválóbb nyelvművelőink hagyományát. Ebben az értelmezésben (bocsánat: olvasatban) a nyelvművelés mint korlátozó, zsarnoki ha-

talom jelenik meg, amely nem engedi kibontakozni a nyelvünkben rejlő lehetőségeket, gátolja a közösség tagjainak verbális kreativitását. A nyelvhasználat szabadságát követelni a nyelvműveléstől? Ez azért némi tájékozatlanságra vall a tárgykör szakirodalmában... Másrészt a nyelv természetéből adódóan - és a nyelvművelés lététől függetlenül - a nyelvhasználat szabad is, meg nem is. A változások nagy része befolyásolhatatlan, ugyanakkor nem feltétlenül befolyásolandó. Amely társadalom lemond arról, hogy nyelvének fejlődését alkotó módon kövesse, az igen szegényes képet mutat önmagáról. A nyelv nem csak gondolkodásunkat, viselkedésünket is tükrözi. Meg még sok minden mást. Figyeljünk hát rá!

Csak a hangnem, tudom, a hangnem... Azon tényleg változtatni kellene egy kicsit. Különösen a népszerűsítő fórumokon.

S bár sok-sok téveszmét szült nyelvművelésünk a kezdetektől napjainkig, nagy érdeme, hogy fölkelte az emberek érdeklődését az anyanyelv iránt. Aki ezt esetleg nem tekintené eredménynek, annak bizony keveset mondhat a nyelvművelés mint értékrend és magatartásforma.

-Nati-

„és te úgy függsz e televény
előterében, akár egy gyümölcs
Holott ember vagy, holott ember voltál
útszéli Isten”
(Pilinszky János: Igen, a lomb)

Húsvéti bárányles Hosszúhetényben

A Mecsek keleti részén emelkedő Zengő-hegy (682 m) az ott élő emberek számára mindig is megfoghatatlan természeti képződménynek tűnt. Manapság is számtalan történet él a Zengő tündéréről, Miklós vitéz váráról, a hegy gyomrában rejlő kincsekről. A Vashegy - ahogyan a középkori oklevelek nevezik - a környékbeli falvak egyik fontos vallási központja volt. A püspökszentlászlói búcsúra, illetve az északi oldalon fekvő Fájdalmas Szűz kápolnához minden évben sokan elzarándokoltak.

Nem messze a Zengő csúcsától, a Hosszúheténybe vezető gyalogösvény mellett áll egy magányos vaskereszt. Biztosan sok kiránduló és

természetbarát járt már fenn a hegyen, megcsodálta a gyönyörű kilátást, a szentlászlói arborétum növényritkaságait. Talán ügyet sem vetettek a százados fák között megbújó fészületre, amelyet még a múlt század hetvenes éveiben állítottak. Pedig minden húsvétvasárnap hajnalán emberi lárma veri fel az erdőcsendjét, ugyanis a hosszúhetényiek évenként ilyenkor jönnek föl a Zengőre *báránylesre*.

A hagyomány szerint a szokás onnan ered, hogy régen egy Bocz János nevű ember húsvétkor a hegyen keresztül igyekezett Heténybe. Útközben hóviharba került és eltévedt. Ekkor megjelent neki a húsvéti bárány és levezette a Zengőről.

Hálából a férfi fogadalmi keresztet állított a tetőn.

A csodálatos megszabadulás emlékére járnak fel a falubeli férfiak a kereszthez minden húsvétvasárnap hajnalban. A történetet a fészületen látható felirat is megerősíteni látszik: „Meváltónk imádságára alapított 1875 Bocz János és neje alapítványi keresztje.” A hetényi és szentlászlói egyházi iratokból viszont az derül ki, hogy a korpuszt 1875-ben Guiscard Vince alapította, és 1918-ban Bocz János alapítványt tett, amiért az a hetényi egyházközséghez került.¹ Ennek hátterében a Bocz családban ma is élő hagyomány állhat, amely szerint a keresztet azért állíttatta Bocz János,

mert a fia szerencsésen hazatért az első világháborúból. A szóbeliség tehát utólag kapcsolta össze Bocz Jánost a csodával.

A határbeli útmenti kereszttekhez a magyar nép vallásos életében sok hagyomány, szokás kapcsolódott. A feszületeket a falusi emberek egy évben többször is felkeresték, mindenszentekkor általában egyénileg, áldozócsüdtörtök hetében pedig hétfőn, kedden és szerdán keresztjáró körmenetekben. Gyakran gyújtottak gyertyát, és virágot, koszorút is vittek a kereszttekhez.² Manga János az Ipoly mentéről jegyezte föl, hogy húsvét vasárnapján hajnalban a lányok és asszonyok a kereszttekhez jártak imádkozni és énekelni.³ Mircea Eliade gondolataival élve ezek a vallásos objektumok megtörik a tér egyenmőségét. Ahol a kereszt áll, az a hely szakralizálódik, ott a túlvilág van jelen.⁴ A zengői kereszt -a hagyomány szerint- az isteni beavatkozás emlékére készült. Minden évben húsvétvasárnap valamiképpen ez a csoda idéződik fel újra és újra.

Felmerül azonban a kérdés, hogy ez a szokás azonos-e más a vidékeken is közismert keresztjárással vagy valami más?

Maga a *bárányles* elnevezés és a szokást magyarázó történet is azt látszik igazolni, hogy itt többről lehet szó, mint egy húsvéti keresztjárásról. A falubeliek szerint hittek benne az emberek, várták az égen a bárányt. (Az égi bárány egyik legszebb népbaladánkban is megjelenik: „Föl is föltekinte a magoss egekbe, Egy szép gyalog-ösveny hát ott jődögél le, Azon ereszködék fodor fejr bárány, A napot s a hódat szarva között hozván”. Mennybevitt leány⁵)

Elképzelhető, hogy valaha hasonló szokás lehetett, mint a mold-

vai csángók csíksomlyói napvárása a pünkösdi búcsú idején. Ilyenkor a felkelő napban a Szentleket vélik felfedezni galamb képében.⁶

A húsvéti bárányhoz kapcsolódó hiedelmek a Kárpát-medence más vidékein is előfordulnak. A budaörsiek szerint húsvétkor a felkelő nap is háromszor ugrik örömeiben, és megjelenik benne a húsvéti bárány is. Húsvét hajnalán az erdélyi szász ifjúság ki szokott vonulni a magaslatokra, hogy a felkelő napban a bárányt megpillantsák.⁷

Mára a szokásnak ez a része elhomályosult, csak a viccelődés

Pirkadatig a tűz körül melegszenek, néhányan hoznak magukkal egy kis pálinkát, amit beszélgetés, viccelődés közben elfogyasztanak. Ahogy virradni kezd, elindulnak a kereszttekhez, ami néhány száz méternyire van a tűztől. Útközben virágot szednek (rendszerint Szentgyörgyvirágot, de lehet más is). A virág egy részét a kereszt tövéhez teszik, a többi pedig hazaviszik a család nőtagjainak. Régen a virágból a vasárnapi kis misére is vittek és az oltár elé helyezték. Fenn a keresztnél mindenki magába száll néhány percig. Aki akar imádkozik vagy fogadalmat tesz, de mindez nem nyilvános formában történik. Fontos hangsúlyozni, hogy nem egyházi keretek között zajlik az ünnep, jóllehet előfordult, hogy a falu plébánosa is felment az emberekkel. Lefelé jövet, akinek van a szőlőhegyen pincéje, az betér a barátaival, és jó hetényi bor mellett elfogyasztják a magukkal vitt húsvéti sonkát.

szintjén van jelen. Gyakran emlegetik, hogy egyesek húsvét hajnalban a pálinkától megittasodva egész birkanyáját látnak fenn a Zengőn.

Ezek után nézzük meg, hogy manapság hogyan is zajlik le a *bárányles*. A falu férfiai és legényei (az utóbbi időben 40-50 fő) húsvétvasárnap hajnalban elindulnak a Zengőre. Van, aki egyedül, mások kisebb-nagyobb társasággal. Aki először felér a tetőn lévő tűzrakó helyre, annak a feladata a tűzgyújtás.

Irodalom:

1 Historia Parochiae Püspökszentlászlóensis ab anno 1792 usque dienn 31 decembris anni 1923. 102.

2 Tüskés Gábor: Útmenti és temetői kőfeszületek Abaliget-Orfű környékén. Ethnographia XCI. 1980. 109-110.

3 Manga János: Ünnepek, szokások az Ipoly mentén. Budapest. 1968. 148.

4 Mircea Eliade: A szent és a profán. Gondolat. Budapest. 1987 15-59

5 Magyar népbaladák. Szerk. Vargyas Lajos. Budapest. 1994. 153.

6 Csoma Gergely: Moldvai csángó magyarok. Corvina. Budapest. 1988. 36-37.

7 Bálint Sándor: Karácsony, húsvét, pünkösd. Szent István Társulat. Budapest. 1976. 283.

Aleksa Santić: Emina

Elmúlt éjen meleg fürdőből érkezvén,
Az agg imámnak kertje mellett elmenvén;
Jázminbokrok hús árnya alatt a kertben,
Ott állott Emina ibrikkel kezében.

Ó, jaj - pokoli szépség! Hitemre mondom,
Szégyened se lehet, ha meglát szultánom!
S mikor vállait mozgatva vizet merít,
- Rajtam még hodzsa amulettje sem segít!

Szelam - köszöntém őt. Ám hitemre szólva,
Szép Emina ettől némán elfordólva
És ezüstöző ibrikbe öntött vízzel
Rózsát locsolni a kertbe indul el;

Ruhátlan vállán szél az ágról lehullva
Dús hajfonatait szedi szét feldúlva.
Hajának illata nékem szól jácintul,
Miatta fejemben bús kábultság indul!

Hitemre mondom, kissé megtántorodám,
S szépséges Emina mégsem jön el hozzám.
Csupán egyszer pillantott fel rám sötéte,
Bár örök álomba merülök őerte.

Ford.: Novák Anikó

Antun Branko Simić: A koldus reggelije (Ručak siromaha)

Egyik a másik előtt szégyenkezik még
az ilyen reggeli miatt

evés közben félnek
nehogy egyszer a másik életét egyék meg.

Felállnak az asztaltól,
csend és bánatalom

És undor a maga magát
megnyomorító két arctól

és képzelik: egyik a másik gyilkosa
és a testéből kiömlő vér
a másik vére

(egy másik ételként)

Ford.: Novák Anikó

Izzy O' Brian: Az őszi tündére
(The Falls Fairy)

*Eljő majd az őszi tündére
Levél-csillag hull fürtjére
Belémkarol és élvezet
Vele sétálni élvezet*

*Szent aranybarna fák alatt
Ajka megérinti ajkamat
Testünket bő eső áldja
Levélszőnyeg nászunk ágya*

*Borunk a szél csókunk a vér
Megrészegít bőrünkhez ér
Az időerdő elakadt*

*Mint ággal átszúrt pillanat
Lelkünk együtt pihenni tér
Ahogy a levél földet ér*

Ford.: n.n.

Izzy O' Brian: Koldusdal
(Beggars Song)

*Egyediül vágyok mint a kutya
Út amely sötétségbe mutat
Nélküled minden rövid - fura
Tört tükrön át látom az utat*

*Ujjaim görbe varázsigék
Fekete felhőkön táncolnak
Szavam sáros bagoly köpedék
Köröttem vers - tócsák lángolnak*

*Fogaim sörtől kihullanak
Szükséges lesz az ivócsanak
Vénember - nyelhessek még levest*

*Árammal úgyis kioltanak
Erre a legújabb kor se rest
Megtalál mint arra érdemest*

Ford.: n.n.

1.

Szerelmetlen verset kéne írni,
szilánkokra törni a holdat,
krátereket köpni a földbe:
ami sosem volt jó, el sem romolhat.

Összekenni lekuárral a holdat,
aztán szépen törökülve nyalni,
megkapni az éjszakát örökbe,
arcomról a szemem levakarni.

Szilánkokra törni, ami szép,
és azt mondta, ő a metafizika,
ezért kellett belénkhalnia.

Pengét rágott félmosollyal mondtad,
hogy fesselem le éjjel az újholdat,
és cirógassam a föld tenyerét.

3.

A megbukás, mint olyan, megbukott.
Mégis mindig a nyakamba szuszog
az egyetemes egyetemtelenység,
gyűjtsetek a javamra békalencsét.

A nőknek sok jó szemmelverést,
boszorkaként legyenek szebbek,
mindüket, akit a nem létező
jóisten szemmel vert meg.

Szépek ők, a reggeli ködök,
nézni inkább, mint a filmet,
keresni a csatornát, és nincs meg.

Csak mondja, mondja egy nem létező,
vagy végleg elvadult szerető:
és megölel, megérint s kiröhög.

2.

Arasszal mérni a Föld tengelyét,
forró ólmot önteni a tűzbe,
s ha a Napot kétszer megkerülte,
egy lány arcát sírva tépni szét.

Beszéd, akár ha hiába-beszéd
is, nem fordít, annak, hogy hang, hátat.
Cirógasd a magad tenyerét.
Kipattogzik rajtad az önsajnálát.

Fáradtnak lenni és nem hinni semmiben,
egy költőnél az aztán tényleg igen.
De ki beszél itten költőről.

Megáll a kezemben a kőtörlő,
ha azt hallom, gyermekké tettél.
S már előnti orromat a meleg vér.

4.

Szelídek a vér- és áramkörök,
sűrű csömöröddel jobb, ha hallgatsz,
ne állíts be vörösbor nélkül,
tudod, ő jó és hatalmas.

Mert ha éjszakára eltörök,
nem kell, hogy ölelve altass,
a fal majd fel- vagy leépül,
megjön a végnélkül és a végül.

Ha felhajthatnád túl hosszú szegélyét
a virrasztásnak, de ne tedd,
láthatnál efelett a város felett

fázni engem, s te nem takarsz be,
s hogy a semmiből támadt szegénység
hogyan terjeng bennem szanaszerte.

5.

Feltűzeltem szerelmem szenét rég.
Rá-ráloccsan számra a híg bánat,
puha kézzel fejtsd le rólam
rámköuvült közöny-ruhámat.

Zavaros magzatvíz csorran,
tudom, az égből, a házak felett,
örökös nyarunk hát megszületett:
elbújik a hó a homokban.

Vagy keresztülmetéli majd a világ,
míg nyeled tisztán a tekilát,
olcsó és semmi nyakszirtedet.

A nyár lehúz, altat, befed.
Tavasszal szerelmes az ember -
az ősz meg teli van vizes szonettel.

6.

Megbetegetedek a szavak, látod.
Testközelbe érnek a határok,
tenyerünkbe mászik a végtelen,
még nevedre elhúzom a számat.

Adj magadnak a reggelről számot,
ne kelljen megtenni énnekem.
Tudom, hogy nincs bocsánat.
Miért vagyok ilyen fáradt.

Ha megkéred holnap a kezem,
azt hiszem, nem ellenkezem.
Jó lesz majd egy szobában ülni,

együtt ülni, vágni, túrni.
Megkezdeni egy jó hosszú könyvet,
vagy verset írni - mikor melyik könnyebb.

7.

Ami formába ömlik, jól elrohad.
Csak a káosz az, ami újraszül,
s léted falaira ráfeszül.
Nincsen rév és nincsen kárhozat.

Sími kéne, hogy el ne ne vessük
magunkat mindenben, mi él,
ami egyszer volt, aztán eltűnt,
aztán mégis újraszülni remél.

Az egyszer volt és soha többé lehet
szép a megintben már csak otromba.
Itt és csak most vagyok neked

hiányomban teljes. Ahogy a léptem
hallod tökéletesen-szépen,
s ha újra hallanád, az csak szégyen volna.

Simon Adrienn

BÖLCŐ

- BÖLCŐSZ KARI LAP -

FŐSZERKESZTŐ: SZALAI LÁSZLÓ

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES: JESZENSZKY ZOLTÁN

ROVATVEZETŐK:

TAKÁCS ZOLTÁN - KULTÚRA ÉS KÖZÉLET

KELEMEN ZOLTÁN - SZÉPIRODALOM

CŐSZ LÁSZLÓ - A TUDOMÁNY BÖLCŐJE

KIADJA: BTK HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZAT

FELELŐS KIADÓ: SZEVERÉNYI SÁNDOR

FOTÓK: PÖLCZ RÓBERT

GRAFIKA: JÁRVÁS BRIGITTA

FÉNYSZEDÉS: VINCZE TÜNDE

TÖRDELÉS: SOMLAI GÁBOR

MEGJELENIK 800 PÉLDÁNYBAN

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

BTK HÖK IRODÁJA

BOLDOGASSZONY SGT. 2-4

FOGADÓÓRA:

HÉTFŐ, SZERDA 15-18 KÖZÖTT

TANDÍJ ÉS KÜLÖNELJÁRÁSI DÍJ BEFIZETÉSE

A FEBRUÁRI ÉS MÁRCIUSI TANDÍJAT MÁRCIUS VÉGÉIG KELL BEFIZETNI. EZT ÉS A KÜLÖNELJÁRÁSI DÍJAKAT A MEZŐBANK SZEGEDI EGYETEMI IRODÁJÁBAN (BOLDOGASSZONY SGT.4.) FIZETHETÉTEK BE MÁRCIUS 25-TŐL. A BEFIZETÉSKOR CSAK ANNYIT KELL MONDANOTOK, HOGY JATÉ-SOK VAGYTOTK, ÉS TANDÍJAT AKARTOK FIZETNI. AZ OTT KAPOTT BEFIZETÉSI BIZONYLATOT ŐRIZZÉTEK MEG, MERT A TO-N AZT KELL BEMUTATNI. A TANDÍJRÓL SZÓLÓ FEL NEM VETT IGAZOLÁSOKAT ÉS A TAVALYI ÉVBEN KAPOTT ÖSZTÖNDÍJRÓL SZÓLÓ IGAZOLÁSOKAT VEGYÉTEK FEL MINÉL HAMARABB!